

بررسی و گزینش توده های محلی پیاز خراسان رضوی

جلال رستگار

ایستگاه تحقیقات کشاورزی و منابع طبیعی نیشابور

به منظور جمع ژن های مطلوب با هدف افزایش کمی و کیفی توده های محلی پیاز در شمال خراسان ، اقدام به جمع آوری ۱۸ توده ی بومی گردید . در این پژوهش که به مدت ۵ سال زراعی (۱۳۷۸-۱۳۸۴) در ایستگاه تحقیقاتی نیشابور ادامه داشت ، برای افزایش آلل های مطلوب و در عین حال حفظ بنیه ی طبیعی گیاه ، از روش اصلاحی تحت عنوان گزینش توده ای استفاده شد . ۱۸ توده ی بومی توسط نمونه گیری از مزارع پیاز در مناطق گوناگون از شهر های پیاز خیز استان خراسان جمع آوری گردید . پس از بررسی و ارزیابی بر روی توده های جمع آوری شده ، ۱۵ توده در سال ۱۳۷۸ به صورت کرت های ایزوله (توسط توری با منفذ های بسیار ریز) به مساحت ۱۵ متر مربع و در ردیف های جداگانه کشت و پس از انجام عمل گرده افشانی، بذور گیاهانی انتخاب شدند که دارای گل آذین بزرگتر، گلچه های بیشتر، دانه های درشت تر و ... بودند. در اواخر سال ۱۳۷۹ بذور هر توده ی انتخاب شده بر روی ردیف های جداگانه کشت و بر اساس خصوصیات مورد نظر یک هزار پیاز با حداقل قطر جانبی ۴ سانتی متر انتخاب گردید. پیازهای انتخاب شده از هر توده، پس از تست انباری در اواخر سال ۱۳۸۰ به صورت بلوک ایزوله کشت و گرده افشانی بین توده های انتخابی گرده افشانی آزاد (Open-Pollinate) انجام گرفت . اواخر نیم سال دوم در سال ۱۳۸۱ ، اقدام به کشت بذور انتخاب شده گردید و پس از بررسی مجدد و براساس یادداشت برداری های به عمل آمده در مراحل داشت و برداشت ، مجدداً پیازهای مورد نظر انتخاب شدند . تنوع رنگ گوشت در پیاز های انتخابی ، باعث گردید تا در اواخر سال ۱۳۸۲ برای تهیه بذر ، از سه بلوک ایزوله با فاصله ی ۳ کیلومتر در ایستگاه تحقیقات کشاورزی و منابع طبیعی نیشابور استفاده شود . پیازهایی با رنگ صورتی و یا زرد از توده ی انتخاب شده در بلوک اول ، پیاز های با رنگ سفید از توده ی مورد نظر در بلوک دوم و پیازهایی با رنگ گوشت قرمز (توده ی قرمز سادات درگز) در سومین بلوک کشت شدند . پس از تهیه بذر

پنجمین کنگره علوم باغبانی ایران - شهریور ماه ۱۳۸۶ - دانشگاه شیراز

از بوته های مورد نظر در هر بلوک ایزوله، بذور انتخاب شده از بلوک ها تحت عنوان توده ی اصلاح شده شماره ۱، شماره ۲ و شماره ۳ با بذور اولیه که از کشاورزان منطقه در سال اول تهیه شده بود در قالب طرح بلوک های کامل تصادفی در چهار تکرار مورد بررسی و ارزیابی قرار گرفتند. توده اصلاح شده شماره ۳ (قرمز سادات - درگز) با بالاترین عملکرد در بین تمامی توده های جمع آوری شده انتخاب و توده ی اصلاح شده تحت شماره ۲ (سفید فتح آباد - رشتخوار) با توجه به عملکرد نسبتاً بالا و در عین حال با دوره ی انبار مانی مناسب و رنگ گوشت سفید انتخاب شد. همچنین در بین ۱۸ تیمار شرکت داده شده، توده ی اصلاح شده شماره ۱ (زرد بجنورد) با داشتن ضخامت کمتر گردن، نسبت بالای ارتفاع به قطر جانبی (تخم مرغی شکل) و بازار پسندی مناسب انتخاب گردید.